

NV-00731-25

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission lausunto yleissuunnitelmasta 2040, Tornion kunta, Suomi

Ympäristölupavirasto tarjoaa Suomalais-ruotsalaiselle rajajokikomissiolle tilaisuuden lausua Tornion kaupungin ehdotuksesta yleiskaavaksi 2040. Rajajokikomissio kiittää mahdollisuudesta kommentoida asiaa.

Osallistumis- ja arviointiohjelmassa Tornio-Haaparannan alue kuvataan matkailun vetovoimaisena alueena sekä matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueena. Samalla siinä todetaan, että pohjoisosat soveltuvat tuulivoimatuotannon suunnitteluun. Komissio toteaa, että Tornion kunnan alueelle suunnitellut tuulivoima-alueet (yhdessä jo rakennettujen tuulivoimaloiden kanssa) aiheuttavat riskin vaikuttaa kielteisesti matkailun ja virkistyksen kehittämistavoitteisiin Tornio-Haaparannan kohdealueella ja koko Tornionlaaksossa. Nämä tavoitteet ovat siis ristiriidassa keskenään.

Vaikutukset Tornionlaakson matkailuelinkeinon

Tornion yleiskaava 2040 kaavaselostuksessa kuvataan vaikutuksia Ruotsin puolelle. Todetaan, että *Tornion pohjoisosaan suunnitellulla maksimaalisella tuulivoimarakentamisella on maisemavaikutuksia myös Ruotsin puolelle Tornionjoen länsirannalle, josta paikoitellen peltoalueiden ja joen yli avautuneet näkymiä tuulivoima-alueiden suuntaan.*

Koskien vaikutuksista matkailuun todetaan, että: *”Mahdolliset tuulivoimasta johtuvat vaikutukset Tornion matkailuun ovat todennäköisesti vähäiset”* ja lisäksi: *”Näkymämuutokset aiheuttanevat lähinnä välillisiä vaikutuksia sen suhteen, miten matkailijat kokevat mahdollisesti muuttuvan maiseman”*.

Komissio korostaa, että jokilaakson matkailuelinkeino elää erityisesti tarjoamalla luontoelämyksiä vapaasti virtaavan rajajoen varrella luonnollisessa ympäristössä. Monien ulkomaisten matkailijoiden syy Tornion jokilaaksoon tuloon on juuri ympäristö ja mahdollisuus kokea alueita, joilla on jatkuvuutta maisemassa, luonnossa, pimeydessä ja hiljaisuudessa. Tämän vuoksi komissio katsoo, että Tornion pohjoisosassa sijaitsevien suurten tuulivoima-alueiden arvioidut vaikutukset matkailuun ja kokemukseen ympäristöstä Ruotsin puolelta, on aliarvioitu huomattavasti. Alueen luonne muuttuisi maaseutumaisesta ja vähän rakennetusta ympäristöstä enemmän teollisuusalueen kaltaiseksi.

Erityisesti Ruotsin puolella Tornion (ja Ylitornion) kunnan tuulivoimarakentamisen kielteiset maisemavaikutukset uhkaavat vaikuttaa matkailuelinkeinon lisäksi myös paikallisiin asukkaisiin.

Kulttuuriympäristön hoidon valtakunnallinen kohde sekä valtakunnallisesti arvokas maisema alue

Suomessa Tornionjokilaakso on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (134. Tornionjokilaakso; Tornio, Ylitornio). Ruotsin puolella Tornionjokilaakso on tunnustettu kulttuuriympäristön hoidon valtakunnalliseksi kohteeksi (riksintresse) Haaparannan kunnasta

Övertorneån kuntaan. Tätä perustellaan sillä, että Tornionjokilaakso on jokilaakso, jossa on esihistoriallinen käytön ja asutuksen jatkuvuus ja jolle on ominaista avoin maatalousmaisema, jossa on kyläympäristöjä, joista osa on keskiaikaista alkuperää, ja kalastuspaikkoja joen varrella.

Komissio huomauttaa, että jos suunnitellut tuulivoimalat rakennetaan Tornionlaakson eteläosaan, on olemassa vaara, että sekä suomalainen kansallisesti arvokas Tornionjokilaakson maisema-alue, että ruotsalainen Tornedalenin riksintresse menettäisi alueen luonteen, joka teki siitä alun perin suojelun arvoisen.

Komissio katsoo, että yleiskaavaa olisi täydennettävä siten, että siinä otetaan huomioon vaikutukset Ruotsin puolella sijaitsevaan kansallisesti arvokkaaseen alueeseen. Komissio huomauttaa, että rajajokisopimuksen tarkoituksena on muun muassa turvata molempien osapuolten mahdollisuudet rajajokien kohtuulliseen käyttöön rajaseudun etuja edistävällä tavalla. Sopimus kattaa muun muassa luonnon- ja kulttuuriarvojen suojelun ja niihin liittyvät maisemakysymykset.

Lausunnon on valmistellut komission vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenetelmällä 24 maaliskuuta 2025 ja lausunto on tallennettu ACTA diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio